

Міністерство освіти і науки України
Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка
Кафедра фундаментальних дисциплін початкової освіти

«До захисту допускаю»
завідувач кафедри фундаментальних
дисциплін початкової освіти,
доктор педагогічних наук, професор
_____ Володимир КОВАЛЬЧУК

«_____» _____ 2025 р.

Особливості розвитку творчих здібностей учнів початкової школи засобами проєктної діяльності на уроках інформатики

Спеціальність 013 Початкова освіта

Освітня програма: Початкова освіта

Магістерська робота

на здобуття кваліфікації –

Магістр початкової освіти. Вчитель початкових класів закладу загальної
середньої освіти

Автор роботи Буцяк Марта Олегівна

_____
підпис

**Науковий керівник кандидат педагогічних наук,
доцент Мойко Оксана Степанівна**

_____
підпис

Дрогобич, 2025

АНОТАЦІЯ

Буцяк М.О. Особливості розвитку творчих здібностей учнів початкової школи засобами проєктної діяльності на уроках інформатики

Магістерська робота присвячена теоретичному й методичному обґрунтуванню розвитку творчих здібностей молодших школярів на уроках інформатики засобами проєктної діяльності. Розкрито сутність творчих здібностей та особливості формування творчості у молодшому шкільному віці, а також проаналізовано потенціал предмета «Інформатика» для стимулювання креативності й самостійності учнів.

Другий розділ містить методичні засади використання проєктної діяльності у початковій школі, визначає її педагогічні можливості, структуру та ключові етапи. Експериментально доведено, що систематичне використання проєктних завдань сприяє підвищенню рівня оригінальності, гнучкості та самостійності мислення молодших школярів, а також формує навички роботи з інформацією та цифровими інструментами. Отримані результати засвідчують доцільність упровадження проєктної діяльності в освітній процес початкової школи та підкреслюють її значення для розвитку творчого потенціалу учнів.

ANNOTATION

Butsyak M.O. Peculiarities of developing creative abilities of primary school students by means of project activities in computer science lessons

The master's thesis is devoted to the theoretical and methodological substantiation of the development of creative abilities of younger schoolchildren in computer science lessons by means of project activities. The essence of creative abilities and features of the formation of creativity in primary school age are revealed, and the potential of the subject "Informatics" for stimulating creativity and independence of students is analyzed.

The second section contains methodological principles for using project activities in primary school, determines its pedagogical capabilities, structure and key stages. It has been experimentally proven that the systematic use of project tasks contributes to an increase in the level of originality, flexibility and independence of thinking of younger schoolchildren, and also forms skills in working with information and digital tools. The results obtained confirm the feasibility of introducing project activities into the educational process of primary school and emphasize its importance for the development of students' creative potential.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	10
1.1 Поняття творчих здібностей у психолого-педагогічній літературі.....	10
1.2. Психолого-педагогічні особливості розвитку творчих здібностей молодших школярів.....	15
1.3. Можливості інформатики у розвитку творчих здібностей учнів початкової школи.....	21
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ.....	26
2.1. Сутність і педагогічні можливості проєктної діяльності у початковій школі.....	26
2.2. Методичні прийоми і форми організації проєктної діяльності на уроках інформатики.....	31
2.3 Організація експериментального дослідження та обробка його результату.....	39
ВИСНОВКИ.....	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	51

ВСТУП

Сучасна система освіти перебуває на етапі глибоких трансформацій, що зумовлені швидким розвитком інформаційних технологій, цифровізацією всіх сфер життя та впровадженням нових підходів до організації навчального процесу. Одним із ключових завдань Нової української школи є формування всебічно розвиненої, творчої, ініціативної особистості, здатної критично мислити, приймати нестандартні рішення, ефективно використовувати інформаційні ресурси [19]. У цьому контексті особливої актуальності набуває питання розвитку творчих здібностей молодших школярів, оскільки саме в цьому віці закладаються основи пізнавальної активності, самостійності мислення, уяви та здатності до творчого самовираження.

Початкова школа є важливим етапом становлення особистості дитини. Молодший шкільний вік вирізняється природною допитливістю, схильністю до експериментування, яскраво вираженою фантазією. Завдання сучасного педагога полягає не лише в тому, щоб дати учням певну суму знань, а й у тому, щоб розвинути їхню творчу індивідуальність, сформувані здатність мислити оригінально, знаходити нові способи дії, виявляти ініціативу. Саме в цей віковий період закладаються основи пізнавальної активності, самостійності та творчого мислення, що зумовлює важливість цілеспрямованого розвитку творчих здібностей уже в початковій школі [22, с. 11].

Навчання в початковій школі повинно враховувати розвиток творчих здібностей як неодмінної умови для єдності знань, умінь і навичок учнів, а також їх творчих можливостей. Розвиток творчих здібностей полягає у вмінні застосовувати набуті знання в нестандартних умовах і вдосконаленні розумових операцій. Він охоплює формування гнучкого мислення, уміння узагальнювати, трансформувати знання в динамічні системи та творчо осмислювати різноманітні ситуації [33, с. 28].

Одним із ефективних засобів розвитку творчості молодших школярів у сучасній освіті є *проектна діяльність*, яка передбачає активну пізнавальну

роботу учнів, пошук нових способів розв'язання навчальних завдань, практичну реалізацію власних ідей і створення оригінального кінцевого продукту.

Метод проєктів як педагогічна технологія забезпечує поєднання теоретичних знань із практичною діяльністю, створює умови для творчої самореалізації дитини, стимулює її пізнавальний інтерес. Під час виконання проєктів учні вчатья висувати гіпотези, планувати власну діяльність, приймати рішення, презентувати результати. Проєктна діяльність є не лише засобом формування ключових компетентностей, а й потужним стимулом для розвитку творчого потенціалу [24, с. 4].

Значущу роль у цьому процесі відіграє шкільний курс інформатики, який має унікальні можливості для розвитку творчих здібностей дітей. Інформатика поєднує логічне, алгоритмічне та творче мислення, сприяє розвитку уяви, просторових і візуальних здібностей, формує навички роботи з інформацією, створення цифрових продуктів — презентацій, малюнків, комп'ютерних казок, анімацій. Застосування проєктної діяльності на уроках інформатики в початковій школі не лише поглиблює знання учнів, а й допомагає їм навчитися креативно мислити, шукати нові шляхи розв'язання завдань, відчувати себе творцями власного освітнього продукту.

Важливість дослідження визначається необхідністю пошуку ефективних педагогічних засобів розвитку творчого потенціалу молодших школярів у цифровому освітньому середовищі, а також потребою у вдосконаленні методики використання проєктної діяльності на уроках інформатики. В умовах реформування освіти, коли акцент зміщується з відтворення знань на формування компетентностей, здатність учня до творчого мислення стає однією з ключових.

Проблема розвитку творчих здібностей школярів досліджувалася у працях Л. Виготського, С. Рубінштейна, В. Моляко, О. Лук, Дж. Гілфорда, Е. Торренса, які визначали творчість як вищу форму пізнавальної активності. Питання впровадження методу проєктів у навчальний процес розкрито в роботах

Є. Полат, О. Пометун, Г. Селевка, Н. Матяш, І. Єрмакова. Особливості формування творчості молодших школярів засобами інформаційних технологій розглядали О. Співаковський, Н. Морзе, О. Біда, І. Руденко. Проте аналіз науково-методичних джерел свідчить, що проблема розвитку творчих здібностей саме засобами проєктної діяльності на уроках інформатики у початковій школі ще не знайшла достатнього висвітлення, що й визначає наукову новизну та практичну значущість обраної теми.

Актуальність теми полягає в тому, що розвиток творчих здібностей учнів початкової школи є одним із провідних завдань сучасної освіти, а проєктна діяльність на уроках інформатики виступає дієвим засобом реалізації компетентнісного та діяльнісного підходів, передбачених Концепцією «Нова українська школа».

Об'єкт дослідження – процес розвитку творчих здібностей учнів початкової школи.

Предмет дослідження – проєктна діяльність як засіб розвитку творчих здібностей молодших школярів на уроках інформатики.

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність використання проєктної діяльності як засобу розвитку творчих здібностей учнів початкової школи на уроках інформатики.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати методичну та психолого-педагогічну літературу з проблеми розвитку творчих здібностей молодших школярів.
2. Визначити вікові особливості та умови розвитку творчих здібностей у молодшому шкільному віці.
3. Розкрити потенціал інформатики як навчального предмета у розвитку творчих здібностей дітей молодшого шкільного віку.
4. Обґрунтувати педагогічні можливості проєктної діяльності у формуванні творчості учнів.
5. Розробити і апробувати методiku розвитку творчих здібностей молодших школярів засобами проєктної діяльності на уроках інформатики.

б. Проаналізувати результати експериментального дослідження та визначити ефективність запропонованої методики.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети, вирішення завдань були використані такі методи: *теоретичні* (аналіз, синтез, узагальнення, порівняння, класифікація психолого-педагогічної та методичної літератури з проблеми дослідження); *практичні* (спостереження; бесіда; анкетування; дослідно-експериментальна робота; опис; узагальнення та систематизація отриманих даних); статистичної обробки (обробка експериментальних даних дослідження, їх якісний та кількісний аналіз).

Наукова новизна роботи полягає у визначенні та теоретичному обґрунтуванні педагогічних умов розвитку творчих здібностей молодших школярів засобами проєктної діяльності на уроках інформатики та у розробці методики їх реалізації в навчальному процесі.

Практичне значення полягає у створенні комплексу методичних рекомендацій для вчителів інформатики початкової школи щодо ефективного використання проєктної діяльності з метою розвитку творчого потенціалу учнів.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження доповідались на засіданні кафедри фундаментальних дисциплін початкової освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, а також на XXII Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції «Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Євразії» (м. Переяслав, 31 жовтня 2025 р.).

За результатами проведених досліджень видано статтю у збірнику матеріалів цієї конференції на тему: «Використання проєктних методів у навчанні інформатики як чинник розвитку творчих здібностей молодших школярів».

Структура роботи: магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаних джерел.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

1.1 Поняття творчих здібностей у психолого-педагогічній літературі

Проблема розвитку творчих здібностей особистості здавна привертала увагу як філософів, так і психологів та педагогів, адже творчість є однією з найвищих форм людської діяльності, що забезпечує прогрес суспільства. У сучасних умовах реформування освіти, переходу до компетентнісного навчання та необхідності формування в учнів здатності до самореалізації й інноваційного мислення, питання розвитку творчих здібностей набуває особливої актуальності.

Творчість – це розумова й практична діяльність, результатом якої є створення оригінальних, неповторних цінностей, виявлення нових фактів, властивостей, закономірностей, а також методів дослідження і перетворення матеріального світу або духовної культури [29, с. 72].

У науковій літературі поняття «творчість» трактується по-різному, однак у всіх підходах простежується спільне – творчість пов'язується з діяльністю, спрямованою на створення нового, оригінального продукту, який має суспільну або особистісну цінність.

Аналіз проблеми творчості в педагогіці можна почати з ідей, положень відомого чеського мислителя-гуманіста, педагога Я. Коменського. Він стверджував, що вищою метою освіченої людини має стати вдосконалення природних задатків, розвиток творчості [42, с. 124].

За визначенням Л. Виготського, творчість є процесом, у якому людина створює щось нове, що ніколи не існувало раніше, незалежно від того, чи це результат духовного або матеріального характеру. Учений наголошував, що творчість не є прерогативою геніїв — кожна дитина потенційно здатна до творчої діяльності, якщо педагог створює для цього відповідні умови [29, с. 41].

С. Рубінштейн розглядав творчість як діяльність, що ґрунтується на активності суб'єкта, його здатності ставити перед собою нові завдання і знаходити способи їх вирішення. На думку вченого, творчість нерозривно пов'язана з мисленням, самостійністю суджень, мотивацією до пошуку нового [28, с. 293].

Згідно з концепцією Дж. Гілфорда, творчість — це особливий тип інтелектуальної діяльності, що проявляється через дивергентне мислення, тобто здатність висувати безліч різних, оригінальних ідей у відповідь на певну проблему. Він виділив структуру інтелекту, до якої включив такі компоненти творчості, як гнучкість, оригінальність, швидкість мислення, здатність до розробки ідей [31, с. 24].

Американський психолог Е. Торренс розвинув підхід Гілфорда і створив теорію творчого мислення, у межах якої визначив критерії вимірювання творчих здібностей: оригінальність, гнучкість, швидкість і детальність мислення. Він розробив тести креативності, що й досі широко використовуються у психолого-педагогічній практиці для діагностики рівня розвитку творчого потенціалу дітей [29, с. 45].

О. Лук вважав, що творчість — це процес виникнення нових ідей, що передбачає поєднання мислення, уяви та емоцій. Учений наголошував, що головною умовою розвитку творчих здібностей є створення ситуацій, у яких дитина відчуває свободу у виборі засобів і шляхів діяльності, має можливість експериментувати й самовиражатися.

В українській психолого-педагогічній науці значний внесок у розробку проблеми творчості зробили В. Моляко, В. Андрущенко, І. Бех, О. Савченко, О. Киричук, Г. Костюк, О. Матюшкін, Л. Венгер, Т. Ільїна, О. Пехота, О. Пометун, С. Сисоєва та інші.

Так, В. Моляко визначає творчість як процес і результат діяльності, що веде до створення якісно нового, який базується на комбінації знань, досвіду та уяви. Учений розробив концепцію психологічної структури творчої

діяльності, де основними компонентами виступають мотиваційний, інтелектуальний, емоційно-вольовий і операційний [31, с. 41].

Г. Костюк наголошував, що творчі здібності не є вродженими — вони формуються під впливом виховання та цілеспрямованого навчання. На його думку, вчитель повинен створити умови для того, щоб кожна дитина могла проявити власну ініціативу, уяву, самостійність і відчуття новизни [30, с. 7].

І. Бех розглядає розвиток творчих здібностей як важливу складову становлення особистісної самореалізації дитини. Він підкреслює, що творчість ґрунтується не лише на інтелектуальних якостях, а й на морально-ціннісній сфері, адже справжня творчість має гуманістичну спрямованість [28, с. 294].

О. Савченко підкреслює, що розвиток творчих здібностей учнів початкової школи має бути системним, цілеспрямованим і здійснюватися через усі види навчальної діяльності, зокрема через інтерактивні, дослідницькі та проєктні методи. На її думку, креативність формується в активній діяльності дитини, яка сприяє виявленню ініціативності, гнучкості мислення, здатності до самостійних висновків [35, с. 123].

Разом з тим, незважаючи на різноманіття трактувань, у визначеннях творчості можна виділити загальні суттєві риси: у всіх випадках мова йде про створення чогось нового, оригінального. Однак у самому понятті нового потрібне уточнення.

Поняття **«творчі здібності»** вчені визначають як індивідуальні психологічні властивості, що забезпечують успішне здійснення творчої діяльності. За визначенням С. Сисоевої, здібності — це сукупність індивідуально-психологічних особливостей, від яких залежить успішність діяльності людини, але які не зводяться до наявних знань і навичок. Відповідно, творчі здібності — це поєднання якостей, що забезпечують процес створення нового: оригінальність мислення, гнучкість, уява, інтуїція, ініціативність, емоційна відкритість [38, с. 111].

У структурі творчих здібностей більшість науковців (зокрема В. Моляко, С. Сисоєва, Л. Венгер, О. Тихомирова) виділяють *три основні компоненти* [29, с. 101]:

1. **Мотиваційний компонент** – включає інтерес до творчої діяльності, пізнавальну активність, потребу в самовираженні, позитивне емоційне ставлення до новизни. Саме мотивація спонукає дитину до творчого пошуку.
2. **Когнітивний компонент** – охоплює мислення, уяву, здатність бачити проблему, висувати гіпотези, здійснювати аналіз і синтез, комбінувати відомі елементи у нові поєднання.
3. **Емоційно-вольовий компонент** – характеризує наполегливість, самостійність, здатність до подолання труднощів, емоційне задоволення від творчої діяльності.

Вищими *проявами творчих здібностей* у психолого-педагогічній літературі вважають такі якості та вміння особистості [31, с. 41]:

1. Здатність до створення принципово нового продукту — ідей, образів, способів діяльності або матеріальних результатів, що мають оригінальний, неповторний характер і виходять за межі відомих зразків.
2. Уміння бачити проблему в звичних явищах — уміння помічати суперечності, ставити нестандартні запитання, знаходити нові аспекти у знайомих ситуаціях.
3. Оригінальність мислення — здатність генерувати незвичайні, несподівані рішення, відходити від шаблонів і стереотипів.
4. Гнучкість інтелектуальних дій — уміння швидко змінювати способи діяльності, переходити від одного підходу до іншого, комбінувати відомі елементи у нові системи.
5. Розвинена уява і фантазія — здатність створювати нові образи, моделі, уявні конструкції, що можуть бути втілені у практичній діяльності.

6. Самостійність і ініціативність — прагнення діяти без зовнішнього примусу, шукати власні шляхи досягнення мети, проявляти внутрішню активність у процесі пізнання.

7. Критичність і здатність до самооцінювання — уміння аналізувати власну діяльність, оцінювати результати, удосконалювати їх.

8. Емоційно-ціннісне ставлення до творчості — переживання радості відкриття, захоплення процесом творчості, потреба в самовираженні.

Визначний український дослідник психології творчості В. Моляко розглядає «кілька ключових елементів творчих здібностей, таких як оригінальність у прийнятті рішень, наполегливість в досягненні цілей, пошук нових шляхів, гнучкість у мисленні, самокритичність, критичне мислення, енергійність, сила та мужність» [29, с. 75].

Отже, вищими проявами творчих здібностей є не лише створення нового продукту, а й здатність мислити самостійно, виявляти гнучкість, оригінальність, уяву, ініціативу та емоційне задоволення від процесу творчої діяльності. Саме ці якості визначають високий рівень творчого потенціалу особистості.

Творчі здібності самі по собі не гарантують творчих здобутків. Для їх досягнення необхідний «двигун», який запустив би в роботу механізм мислення, тобто необхідні бажання і воля, потрібна «мотиваційна основа».

Важливо зазначити, що розвиток творчих здібностей тісно пов'язаний із формуванням творчого мислення, яке є основою креативної діяльності. На думку О. Тихомирової, творче мислення полягає у здатності людини виходити за межі стереотипних способів розв'язання завдань, створювати нові ідеї, способи і засоби діяльності [28, с. 72].

Тісно пов'язане з поняттям творчих здібностей є і поняття «креативність», яке в сучасній психології розглядається як інтегральна властивість особистості, що виявляється у прагненні до новизни, незалежності суджень, відкритості досвіду, гнучкості та оригінальності мислення. Е. Торренс визначав креативність як здатність відчувати проблеми,

гіпотетично висувати ідеї, перевіряти їх і змінювати результат, створюючи нове [37, с. 81].

У педагогічному аспекті творчі здібності учня проявляються у вмінні бачити незвичайне у звичайному, у здатності ставити запитання, шукати нові способи розв'язання завдань, висловлювати оригінальні ідеї, створювати власні продукти діяльності — тексти, малюнки, комп'ютерні презентації, мініпрограми, моделі тощо.

Отже, узагальнюючи різні підходи, можна зробити висновок, що **творчі здібності** – це інтегральна характеристика особистості, яка визначає її готовність і здатність до створення нового, оригінального продукту в будь-якій сфері діяльності. Їх структура включає мотиваційний, когнітивний та емоційно-вольовий компоненти, які формуються у процесі активної пізнавальної та практичної діяльності дитини.

Розвиток творчих здібностей молодших школярів є важливим напрямом сучасної освіти, адже саме в цьому віці формуються основи креативності, пізнавальної самостійності, гнучкості мислення та прагнення до самовираження. Це створює передумови для подальшої інтелектуальної та особистісної самореалізації дитини у старшому шкільному віці та в житті загалом.

1.2. Психолого-педагогічні особливості розвитку творчих здібностей молодших школярів

Молодший шкільний вік (6–10 років) є надзвичайно важливим етапом у становленні особистості дитини, формуванні її пізнавальної активності, мислення, емоційно-вольової сфери та творчого потенціалу. У початковій школі відбувається розвиток всіх пізнавальних процесів молодших школярів, однак серед них особливе значення надається розвитку мислення, яке стає

домінуючим і починає визначати роботу інших пізнавальних процесів. Саме у цей період відбувається перехід від ігрової діяльності до навчальної, що зумовлює зміну мотивів, інтересів, потреб і ціннісних орієнтацій. Успішність розвитку творчих здібностей у цьому віці безпосередньо залежить від того, наскільки навчання сприяє активізації уяви, самостійного мислення, ініціативності та здатності до самовираження.

Психологічні особливості молодших школярів створюють сприятливі умови для формування творчих здібностей, проте одночасно вимагають особливої уваги з боку педагога. На думку Л. Виготського, саме у шкільному віці інтенсивно розвиваються вищі психічні функції — мислення, уява, мовлення, пам'ять, які є основою творчої діяльності. Учений наголошував, що творчість дитини має соціальну природу: вона розвивається в процесі взаємодії з дорослими, через засвоєння культурних цінностей, способів дії, символів і знакових систем [37, с. 79].

С. Рубінштейн підкреслював, що творчість — це не лише особливий вид діяльності, а й певний рівень розвитку особистості, її здатність змінювати навколишній світ і саму себе. Тому педагог має не просто навчати дитину певним знанням і навичкам, а створювати умови, у яких вона зможе самостійно відкривати нове, формулювати власні ідеї, висловлювати оригінальні судження [22, с. 11].

Згідно з поглядами О. Лука та В. Моляко, у молодшому шкільному віці творчі здібності проявляються передусім у вигляді допитливості, схильності до фантазування, прагнення до експериментів, спостережливості, емоційної чутливості. Ці риси становлять основу для розвитку креативного мислення — здатності бачити проблему під новим кутом, генерувати різні варіанти її вирішення, виявляти оригінальність у навчальній і пізнавальній діяльності [30, с. 8].

Дослідження українських педагогів і психологів (В. Сухомлинський, О. Савченко, Н. Гавриш, Г. Селевко, О. Пометун) підтверджують, що розвиток творчих здібностей молодших школярів є основою для формування

гармонійної, активної, інтелектуально розвиненої особистості. Вони підкреслюють, що ефективність цього процесу визначається рівнем педагогічної підтримки, позитивного емоційного клімату в класі, використанням інноваційних методик, інтеграції навчальних дисциплін і, особливо, застосуванням діяльнісного підходу, який дає можливість учням реалізовувати себе у конкретних справах.

Щоб сформувати в учнів здатність творчо розв'язувати поставлені завдання, насамперед слід подбати про розширення їхнього кругозору та створення міцної чуттєвої основи для розвитку уяви. Розвиток творчих здібностей тісно пов'язаний із формуванням практичних умінь і навичок: чим різноманітніші й досконаліші вони в учнів, тим багатшою стає їхня фантазія, реальнішими — творчі задуми, а завдання, які діти здатні виконати, — більш складними.

Мислення молодшого школяра нерозривно пов'язане з іншими психічними процесами, і перш за все з *уявою*. На початковому етапі шкільного навчання відтворююча уява дітей характеризується головним чином нестійкістю і спонтанністю. У процесі навчальної діяльності учні опановують «сукупність способів зовнішнього, предметного вираження продуктивної уяви». Чим ширші їхні знання, багатший життєвий досвід і різноманітніші враження, тим цікавіші й оригінальніші образи виникають у їхній уяві [3, с. 81].

Мислення учнів молодшого шкільного віку має тісний зв'язок із розвитком *пам'яті*. У цей період активно формуються способи запам'ятовування, а під час засвоєння нових понять дитина одночасно удосконалює розумові операції — аналіз, синтез, узагальнення, порівняння тощо. Існує пряма залежність між розвитком мислення та пам'яті: чим краще розвинена пам'ять, тим більше знань і вмінь дитина здатна опанувати за допомогою мисленневих процесів, що, своєю чергою, підвищує ефективність її навчальної діяльності [37, с. 78].

Мислення в цьому віці тісно пов'язане зі *сприйняттям*. На початку молодшого шкільного віку відбувається перехід від мимовільного сприйняття до довільного, в процесі навчання сприйняття підпорядковується певній задачі, дітям легше знаходити схожість предметів, ніж їх відмінність. Сприйняття подібне до мислення тим, що передбачає здатність змінювати й перетворювати образ, надаючи йому нового вигляду. Чим з більш різноманітних і віддалених джерел запозичуються його елементи, тим цікавішим і оригінальнішим стає процес пошуку рішення [37, с. 79].

Мислення тісно пов'язане з *увагою*. У молодших школярів переважає мимовільна увага — їм складно тривалий час зосереджуватися на однотипній або інтелектуально складній діяльності. Проте наприкінці молодшого шкільного віку поступово формується здатність концентруватися навіть на нецікавих завданнях, що свідчить про розвиток довільної уваги.

Отже, у молодшому шкільному віці відбуваються суттєві зміни в пізнавальній сфері. У процесі навчання й виховання дитина набуває певного обсягу знань, умінь і навичок, які згодом застосовує у своїй діяльності.

До ключових психологічних передумов розвитку творчих здібностей молодших школярів належать [3, с. 82]:

- активна уява, що дозволяє дитині створювати нові образи, комбінувати відомі елементи у нових поєднаннях;
- гнучкість мислення, яка дає можливість знаходити нестандартні рішення;
- підвищена емоційність і сприйнятливність до нового;
- природна допитливість, прагнення пізнавати, відкривати;
- потреба у самовираженні та схваленні результатів власної діяльності.

Разом з тим, на формування творчих здібностей впливають і вікові обмеження. Молодші школярі ще не володіють достатнім рівнем критичного мислення, мають труднощі у тривалому зосередженні уваги, їхня самооцінка нестійка. Тому педагогічна підтримка має бути делікатною, мотиваційно спрямованою і такою, що викликає позитивні емоції від процесу навчання.

З педагогічної точки зору, розвиток творчих здібностей молодших школярів відбувається у тісному зв'язку з організацією навчального процесу. За В. Сухомлинським, творчість у навчанні починається тоді, коли дитина не просто відтворює знання, а переживає радість відкриття. Він підкреслював значення особистісно орієнтованого підходу, який розкриває індивідуальні нахили і здібності кожного учня, дає змогу вчителеві знайти шлях до його внутрішнього світу [40, с. 45].

Ефективним засобом стимулювання творчості є створення проблемних ситуацій, організація дослідницької діяльності, використання ігрових і проєктних методів, інтеграція знань із різних предметів. Зокрема, проєктна діяльність, що активно впроваджується на уроках інформатики, відкриває широкі можливості для розвитку творчості, оскільки поєднує пізнавальну, пошукову, практичну та комунікативну активність учнів.

Сучасні українські дослідники — Г. Селевко, Н. Кичук, О. Пометун, О. Савченко, Н. Гавриш — підкреслюють, що розвиток творчих здібностей у молодшому шкільному віці неможливий без створення розвивального освітнього середовища, у якому дитина має право на помилку, підтримку, співпрацю і вільне висловлення думок. Вони вважають, що головне завдання педагога полягає не у передачі знань, а у створенні ситуацій, які спонукають учня до активного мислення, фантазування, пошуку власних шляхів до розв'язання навчальних завдань.

Творчі здібності дитини проявляються у результатах її розумової діяльності, а головною ознакою творчості є створення певного продукту або знаходження оригінального способу розв'язання завдання. Показник «швидкість мислення» відображає здатність дитини генерувати велику кількість ідей, показник «оригінальність» свідчить про її вміння пропонувати нестандартні відповіді та незвичні рішення, а показник «абстрактність назв» демонструє вміння через процеси узагальнення й синтезу створювати нові назви, що передають суть образу та виходять за межі звичайного уявлення [22, с. 11].

Значну роль у розвитку творчих здібностей молодших школярів відіграє творчий учитель, який є на перших порах авторитетом для молодших школярів, які беззастережно підкоряються йому і багато в чому наслідують (копіювання проявляється в спробах бути схожими на улюбленого вчителя зовні, в запозиченні певних манер та ін.). Як наслідок, для розвитку творчих здібностей і творчого мислення молодших школярів важливо, щоб учитель стимулював їхню творчу активність і організовував продуктивну діяльність творчого характеру, у якій учні набуватимуть досвіду пізнання, створення й перетворення об'єктів матеріальної та духовної культури у співпраці з педагогом [25, с. 39].

Отже, узагальнюючи результати теоретичного аналізу, можна стверджувати, що молодший шкільний вік є найбільш сенситивним періодом для розвитку творчих здібностей. Саме у цей час відбувається формування основних пізнавальних процесів — мислення, уяви, уваги, пам'яті, мовлення — які стають фундаментом для подальшої інтелектуальної і творчої діяльності. Дитина в цьому віці активно пізнає світ, прагне експериментувати, шукати нові способи дій, самостійно відкривати закономірності, що природно формує основу для творчого мислення.

Таким чином, розвиток творчих здібностей молодших школярів — це багатовимірний психолого-педагогічний процес, який вимагає системного підходу. Він передбачає створення сприятливого навчального середовища, формування позитивної мотивації до пізнання, стимулювання уяви та гнучкого мислення, а також підтримку емоційної впевненості учня. Розвиток творчості у цьому віці не лише розкриває природний потенціал дитини, а й визначає вектор її подальшого особистісного, інтелектуального і духовного становлення.

1.3. Можливості інформатики у розвитку творчих здібностей учнів початкової школи

У сучасних умовах цифровізації освіти інформатика посідає особливе місце серед навчальних предметів початкової школи. Вона не лише формує у молодших школярів елементарні навички роботи з комп'ютером, а й виступає потужним засобом розвитку їхніх інтелектуальних і творчих здібностей. Інформатика розвиває логічне, алгоритмічне, системне і, водночас, творче мислення, оскільки вимагає від учнів не механічного відтворення знань, а активного пошуку, аналізу, створення власних продуктів діяльності — програм, малюнків, презентацій, ігор, мініпроектів тощо.

На думку сучасних науковців (О. Спірін, М. Жалдак, Н. Морзе, О. Співаковський, Л. Панченко), вивчення інформатики у молодшому шкільному віці має значний розвивальний потенціал, оскільки сприяє не лише формуванню інформаційної культури, а й розвитку креативності, самостійності та ініціативності. Сам процес навчання інформатики передбачає діяльність пошукового характеру, розв'язання нестандартних завдань, побудову алгоритмів, створення власних цифрових об'єктів — а отже, безпосередньо стимулює творчість [39, с. 48].

У сучасному світі інформаційних технологій вивчення інформатики є дуже важливою складовою освіти в початковій школі. Це не тільки сприяє засвоєнню учнями базових знань і навичок роботи з комп'ютером, а й стимулює розвиток їхніх творчих здібностей та формує готовність до майбутньої професійної діяльності у сфері інформаційних технологій [20, с. 31].

Інформатика як навчальна дисципліна відіграє важливу роль у формуванні особистості дитини. На цих уроках учні вчаться застосовувати свої знання на практиці, мислити, робити висновки, знаходити творчі рішення, нестандартно підходити до вирішення поставлених завдань.

Зміст курсу інформатики в початковій школі орієнтований на розвиток гнучкості, оригінальності та варіативності мислення, що є основними

показниками творчості. Робота з інформацією — пошук, відбір, перетворення, візуалізація — спонукає учнів до самостійних розумових операцій, порівнянь, узагальнень, побудови логічних зв'язків [20, с. 33].

Важливо, що інформатика поєднує логічне й образне мислення: з одного боку, учні опановують чіткі алгоритми дій, а з іншого — створюють власні візуальні або мультимедійні продукти, що розвиває уяву, фантазію, художній смак і вміння візуалізувати свої ідеї.

Одним зі способів розвитку творчості на уроках інформатики є використання різних програм для створення мультимедійних презентацій. Учні можуть створювати свої власні презентації з використанням зображень, звуків, відео та тексту.

Особливу роль у цьому процесі відіграє візуальне програмування, зокрема середовища Scratch, Code.org, Tynker, Blockly. Вони дозволяють дітям не просто виконувати команди, а створювати власні інтерактивні історії, анімації, ігри, тим самим перетворюючи навчання на захопливу творчу діяльність. Учень стає автором цифрового продукту — він самостійно планує ідею, добирає персонажів, визначає сюжет, програмує їхні дії. Така діяльність формує ключові риси творчої особистості: самостійність, ініціативу, відповідальність, критичність і креативність мислення [33, с. 17].

На уроках інформатики молодші школярі мають можливість вивчати різні інструменти та програми, які допомагають їм розвивати свою уяву, логіку, творчість та вміння розв'язувати проблеми.

Цифрові технології на уроках інформатики в початковій школі створюють нові **дидактичні можливості** для розвитку творчих здібностей [29, с. 51]:

- *Мультимедійні засоби* (презентації, інтерактивні плакати, відео, анімації) дозволяють учням візуалізувати власні ідеї, поєднувати текст, зображення, звук, рух.
- *Онлайн-платформи для навчання програмування* (Scratch, Code.org, Minecraft Education, Tynker) навчають дітей мислити алгоритмічно, але

водночас творчо — комбінувати команди, шукати власні рішення, експериментувати.

- *Хмарні сервіси та інтернет-ресурси* (Google Workspace for Education, Canva, LearningApps) допомагають реалізовувати групові проєкти, розвивати комунікаційні вміння, навички колективної творчості.
- *Ігрові середовища навчання* (Kahoot!, Wordwall, LearningApps) сприяють розвитку пізнавальної мотивації, викликають позитивні емоції, що підсилює творчу активність.

Завдяки використанню таких інструментів діти навчаються не лише споживати інформацію, а й створювати новий контент — презентації, комікси, логічні схеми, анімаційні сюжети, прості відео чи навіть власні мініпрограми. Це дає змогу інтегрувати творчий підхід у кожен етап уроку: від пояснення нового матеріалу до підсумкового оцінювання.

Одним із найбільш результативних методів розвитку творчих здібностей у процесі навчання інформатики є **проєктна діяльність**. Вона дозволяє учням застосовувати отримані знання на практиці, створювати реальний продукт, працювати у співпраці з однолітками, презентувати результати своєї роботи [20, с. 18].

Основне завдання проєктної діяльності в початкових класах — це озброєння дитини інструментом для вирішення проблем, пошуку та досліджень у життєвих ситуаціях.

Проєкти можуть мати різну тематику: *«Мій цифровий щоденник»*, *«Казковий світ у Scratch»*, *«Моє безпечне онлайн-життя»*, *«Моя перша комп'ютерна гра»*, *«Віртуальна подорож Україною»* тощо. Під час їх виконання діти вчать:

- самостійно формулювати проблему та шукати шляхи її розв'язання;
- добирати необхідні засоби (програми, графічні редактори, середовища програмування);
- планувати послідовність дій;
- творчо комбінувати різні види інформації (текст, зображення, звук, рух);

- оцінювати власну роботу й результати однокласників.

Саме у процесі виконання проєкту школярі відчувають себе співавторами навчального процесу, що стимулює розвиток внутрішньої мотивації, ініціативності та відповідальності. Крім того, проєктна діяльність сприяє інтеграції інформатики з іншими навчальними дисциплінами — мовами, природознавством, мистецтвом, математикою, — що розширює пізнавальний кругозір учнів і підсилює міжпредметний характер творчості [24, с. 6].

Інформатика, на відміну від більшості навчальних предметів, має особливість — вона об'єднує логічну структуру мислення з широкими можливостями візуальної та інтерактивної творчості. Учень не лише засвоює інформацію, а й перетворює її, створює нові продукти діяльності, тобто стає активним творцем цифрової реальності.

Застосування проєктних методів, цифрових інструментів і середовищ візуального програмування на уроках інформатики забезпечує [39, с. 49]:

- розвиток критичного, логічного та креативного мислення;
- формування навичок пошуку, аналізу та обробки інформації;
- удосконалення комунікативних і соціальних умінь через колективну творчість;
- створення умов для самовираження та усвідомлення власної компетентності.

Заняття з інформатики формують у молодших школярів здатність до нестандартного мислення, пошуку нових рішень, експериментування та самовираження через створення цифрових продуктів. Таким чином, систематичне впровадження інформатики як засобу творчого розвитку створює умови для формування в учнів активної, дослідницької позиції, допомагає їм відчути себе творцями цифрового продукту, а не лише споживачами технологій. Це забезпечує фундамент для подальшого інтелектуального та особистісного зростання дитини в умовах сучасного інформаційного суспільства.

Отже, інформатика у початковій школі — це не лише предмет, який знайомить учнів із комп'ютером, а передусім потужний інструмент формування творчої, мислячої, ініціативної особистості. Через інтеграцію цифрових технологій, проєктної діяльності та візуального програмування вона відкриває нові горизонти для розвитку креативності, самостійності, інтелектуальної гнучкості й здатності до інноваційного мислення — тих якостей, які є ключовими для успішної людини XXI століття.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА РОЗВИТКУ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЗАСОБАМИ ПРОЄКТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ ІНФОРМАТИКИ

2.1. Сутність і педагогічні можливості проєктної діяльності у початковій школі

Сучасна освіта орієнтована на формування особистості, здатної до самостійного мислення, пошуку нових шляхів розв'язання проблем, творчої реалізації у різних сферах діяльності. У цьому контексті особливої значущості набуває проєктна діяльність, яка виступає не лише методом навчання, а й потужним засобом розвитку творчих здібностей учнів, формування ключових компетентностей, ініціативності та відповідальності за результати власної роботи.

Сутність проєктної діяльності полягає у виконанні учнями творчих, дослідницьких, інформаційних або практико-орієнтованих завдань, спрямованих на досягнення конкретного результату, що має пізнавальну або соціальну цінність. У процесі роботи над проєктом молодші школярі самостійно або в групах планують діяльність, шукають інформацію, аналізують її, створюють цифрові продукти (презентації, анімації, інтерактивні історії, мініпрограми), тобто вчать перетворювати знання у практичний результат [11, с. 18].

Сучасне бачення методу проєктів характеризується наявністю різних поглядів на тлумачення його змісту.

Педагоги трактують метод проєктів як один із найефективніших засобів організації освітнього процесу, що ґрунтується на активній взаємодії учнів із навколишнім середовищем. Так, Т. Супрун розглядає його як форму навчання, у якій поєднується пізнавальна діяльність школярів із практичною взаємодією з реальністю. М. Кларін визначає метод проєктів як спосіб планування цілеспрямованої діяльності учнів, що пов'язана з розв'язанням конкретних навчальних завдань у реальних життєвих ситуаціях. За М. Ярмаченком, цей

метод — це система навчання, у процесі якої учні здобувають знання, уміння та навички під час планування й виконання складних завдань, що мають практичний або дослідницький характер [26, с. 11].

Інші дослідники також підкреслюють багатогранність методу проєктів. Л. Ващенко визначає його як інноваційну форму організації освітнього середовища, де основою виступає комплексна діяльність тимчасового колективу, що активно взаємодіє з навколишнім світом. За визначенням С. Сисоевої, метод проєктів є однією з педагогічних технологій, яка відображає реалізацію особистісно орієнтованого підходу в освіті [38, с. 110].

Провідні вчені (І. Єрмаков, О. Пометун, Т. Шамова, Г. Селевко, В. Гузеєв, Н. Матяш) розглядають метод проєктів як інноваційну педагогічну технологію, яка сприяє розвитку пізнавальної активності, критичного і творчого мислення, комунікативних умінь, формує навички дослідницької та аналітичної роботи.

На думку О. Пометун, проєктна діяльність є засобом інтеграції знань з різних навчальних предметів, адже вона вимагає від учнів уміння застосовувати набуті знання у нових, часто нестандартних ситуаціях [32, с. 24].

Метод проєктів належить до сучасних форм організації навчання та входить до групи методів, заснованих на співпраці. Він вважається одним із найефективніших, оскільки дає змогу одночасно реалізовувати кілька актуальних педагогічних підходів — особистісно орієнтований, комунікативно-діяльнісний та інші. Важливою ознакою методу О. Савченко визначає те, що він: «спрямований на перехід від авторитарного стилю навчання до демократичного, завжди орієнтований на самостійну діяльність учнів, яка реалізується як в індивідуальній, так і в парній, груповій діяльності, що завжди передбачає розв'язання проблеми» [36].

Таким чином, метод проєктів трактується як багатогранний та універсальний засіб, який може бути використаний для досягнення різних цілей у навчанні та розвитку особистості учнів.

Отже, *сутть методу проєктів* полягає в тому, щоб зацікавити учнів конкретною проблемою, яка передбачає засвоєння необхідних знань і водночас їхнє практичне застосування під час розв'язання однієї чи кількох навчальних задач. Проєктна діяльність допомагає перейти від теоретичного пізнання до практичної реалізації, забезпечуючи гармонійне поєднання академічних і прикладних знань та збереження балансу між ними на всіх етапах навчального процесу [12, с. 163].

Проєкт, як навчальний метод, є дидактичним засобом активізації пізнавальної діяльності, розвитку креативності та одночасно формування певних рис особистості.

Упровадження проєктного методу в навчальний процес має велике значення для початкової школи, оскільки завдяки йому найповніше реалізуються прийоми розумової діяльності, зміни мотиваційної структури особистості, формування умінь навчальної діяльності тощо.

Відомий педагог Дж. Дьюї вважав, що дитина навчається ефективніше тоді, коли «вона робить те, що її цікавить». Саме тому метод проєктів є природним для учнів молодшого шкільного віку, адже він задовольняє потребу в активності, самостійності та пізнанні навколишнього світу [17, с. 43].

У початковій школі проєктна діяльність виконує важливу функцію розвитку природної пізнавальної активності дитини, її інтересу до навчання, допитливості та бажання експериментувати. Учень перестає бути пасивним спостерігачем — він стає активним учасником освітнього процесу, який самостійно формулює завдання, шукає інформацію, приймає рішення та створює продукт своєї діяльності. Такий підхід відповідає вимогам Нової української школи, яка орієнтує освітній процес на компетентнісний і діяльнісний підходи, розвиток ініціативності, креативності та вміння навчатися упродовж життя [12, с. 162].

У початковій школі проєктна діяльність має специфіку, пов'язану з віковими особливостями учнів. Молодші школярі відзначаються яскраво

вираженою емоційністю, допитливістю, схильністю до гри, прагненням до самостійних дій у знайомих ситуаціях. Тому проєкти для них повинні бути доступними за змістом, мати ігровий, практичний або соціально значущий характер. Важливо, щоб вони передбачали активну діяльність, що викликає позитивні емоції і підтримує пізнавальний інтерес [26, с. 18].

У процесі реалізації проєктів на уроках інформатики в початковій школі учні засвоюють не лише основи роботи з цифровими технологіями, а й розвивають творче, логічне, алгоритмічне мислення, вчаться аналізувати інформацію, будувати причинно-наслідкові зв'язки, знаходити оптимальні рішення. Завдяки використанню візуальних середовищ програмування (Scratch, Code.org, Blockly тощо) школярі можуть створювати власні анімаційні історії, мультфільми, ігри, інтерактивні презентації, тим самим реалізуючи себе у творчій формі.

Тому, у початковій школі, зокрема на уроках інформатики, проєктна діяльність є надзвичайно ефективним засобом розвитку творчих здібностей, адже поєднує пізнавальну, практичну і художньо-творчу активність дитини. Використання цифрових технологій робить процес навчання динамічним, захопливим і максимально наближеним до реального життя, а виконання спільних проєктів — сприяє формуванню соціальних компетентностей і цифрової грамотності.

Проєктна діяльність має надзвичайно великі **педагогічні можливості** для розвитку творчості, мислення, комунікативних умінь і життєвих компетентностей молодших школярів. Вона [41, с. 20]:

- сприяє формуванню в учнів уміння самостійно здобувати знання, орієнтуватися у новій інформації, обирати ефективні способи дій;
- стимулює розвиток творчої уяви, гнучкості мислення, уміння прогнозувати результат, висувати гіпотези;
- формує навички командної взаємодії, комунікації, відповідальності, лідерських якостей;

- підвищує мотивацію до навчання, оскільки результати проєктів мають реальний, видимий характер;
- створює умови для індивідуалізації навчання, враховуючи інтереси, здібності та темп роботи кожного учня;
- розвиває інформаційну компетентність, оскільки пов'язана з пошуком, опрацюванням, систематизацією та представленням інформації у цифровому форматі.

Особливу роль у проєктній діяльності відіграє вчитель, який виконує функції наставника, консультанта, організатора і мотиватора. Його завдання — не лише організувати процес виконання проєкту, а й створити сприятливі умови для творчої самореалізації кожної дитини, підтримати її ініціативу, забезпечити позитивну мотивацію та емоційний комфорт. Учитель має вміло поєднувати керівництво і самостійність учнів, поступово передаючи їм функції планування, аналізу й оцінювання. Саме такий підхід формує в учнів відчуття відповідальності, самоповаги та віри у власні можливості [18, с. 103].

Не менш важливим є те, що метод проєктів має значний потенціал для реалізації *міжпредметних зв'язків*. Виконуючи навіть невеликі навчальні проєкти, молодші школярі інтегрують знання з різних галузей — математики, природознавства, мови, інформатики, образотворчого мистецтва, — що забезпечує формування цілісного уявлення про навколишній світ. У процесі створення цифрових проєктів (презентацій, мініанімацій, програмних історій у Scratch, електронних буклетів тощо) діти не лише оволодівають технічними навичками, а й навчаються мислити творчо, логічно та системно.

Таким чином, проведений аналіз сутності проєктної діяльності та її педагогічних можливостей дає підстави стверджувати, що метод проєктів є однією з найефективніших технологій сучасної початкової освіти, спрямованою на формування творчої, активної, мислячої особистості молодшого школяра. Його унікальність полягає у поєднанні пізнавального, дослідницького, практичного та творчого компонентів, що забезпечує не лише

засвоєння навчального матеріалу, а й розвиток інтелектуальних, емоційно-вольових і комунікативних якостей учня. Проектна діяльність перетворює процес навчання із суто репродуктивного на продуктивно-творчий, де головну роль відіграє не обсяг засвоєних знань, а здатність застосовувати їх у нових, практично значущих ситуаціях.

Проектна діяльність у початковій школі має величезний потенціал у формуванні творчих здібностей, оскільки вона передбачає не лише пізнавальну активність, а й включення елементів гри, фантазії, художньо-естетичного самовираження. Завдяки цьому школярі мають змогу проявити індивідуальність, реалізувати власні ідеї, виявити емоційно-ціннісне ставлення до результатів своєї роботи. Під час реалізації проектів діти навчаються бачити проблему з різних боків, пропонувати кілька шляхів її вирішення, аналізувати й оцінювати власну діяльність, що безпосередньо формує основи креативного мислення [26, с. 34].

Отже, проектна діяльність у початковій школі, особливо на уроках інформатики, є ефективним засобом розвитку творчих здібностей учнів, оскільки поєднує навчання, дослідження, практичну діяльність і творчу самореалізацію. Вона сприяє переходу від репродуктивного до продуктивного мислення, формує в учнів уміння бачити проблему, шукати альтернативні шляхи її розв'язання та створювати нові, оригінальні продукти діяльності. Саме завдяки таким видам діяльності формується активна, мисляча особистість, здатна до саморозвитку, самореалізації та творчого застосування знань у різних життєвих ситуаціях.

2.2. Методичні прийоми і форми організації проектної діяльності на уроках інформатики

У сучасній системі початкової освіти особливого значення набуває не просто передача знань, а формування в учнів умінь самостійно мислити,

аналізувати, приймати рішення та творчо реалізовувати власні ідеї. Особливо актуально це у контексті розвитку творчих здібностей молодших школярів, які закладають основу для подальшого успішного навчання, самореалізації та розвитку особистісного потенціалу. Інформатика як навчальний предмет у цьому сенсі виступає не лише як джерело знань про комп'ютерні технології, алгоритмічне мислення чи цифрову грамотність, а й як природне середовище для творчої діяльності учнів.

Метод проєктів у навчанні інформатики в початковій школі надає школярам можливість не просто опанувати базові навички роботи з комп'ютером, а й вчитися створювати власні інформаційні продукти, досліджувати різноманітні способи вирішення завдань, проявляти фантазію та креативність. Саме поєднання пізнавальної, практичної та творчої діяльності дозволяє учням реалізувати свій потенціал, розвивати логічне та нестандартне мислення, а також соціальні компетентності, такі як вміння працювати в команді, домовлятися, слухати та аргументувати свою позицію [27, с. 139].

Особливістю організації проєктної діяльності у початковій школі є необхідність враховувати вікові особливості учнів: коротку тривалість концентрації уваги, потребу в наочності, емоційне забарвлення діяльності та ігровий компонент. Тому методична робота вчителя повинна бути спрямована на створення структурованого, але гнучкого навчального середовища, у якому учні можуть самостійно обирати теми проєктів, способи їх реалізації та форми представлення результату [41, с. 20].

Уже, починаючи з початкової школи, учні виконують різні проєкти на уроках інформатики такі, наприклад, як: проєкт «*Моя перша казка*»-презентації мультфільми для учнів початкових класів, проєкт «*Школа майбутнього*», проєкт «*Робота в графічному або текстовому редакторі*», проєкт «*Веселий задачник*» та багато інших.

Проєктна діяльність на уроках інформатики має свою специфіку, оскільки вона передбачає інтеграцію навчального змісту з практичними навичками роботи з цифровими технологіями, мультимедійними ресурсами, програмним

забезпеченням та онлайн-платформами. Особливість полягає також у тому, що результати проєктів у цьому предметі зазвичай мають цифрову форму — презентацію, відео, анімацію, інтерактивну гру, електронну листівку, мініпрограму чи вебсторінку.

Метод проєктів передбачає формування певної проблеми і поступове її розкриття, розв'язання, з обов'язковою наявністю ідей та гіпотези розв'язування проблеми, чітким плануванням дій, розподілом ролей, тобто наявністю завдань для кожного учасника за умов тісної взаємодії, відповідальності учасників проєкту за свою частину роботи, регулярного обговорення проміжних кроків та результатів [24, с. 5].

Організація проєктної діяльності вимагає від учителя інформатики ретельного планування, структурованості та поступовості. На початковому етапі діти потребують чіткої інструкції, прикладу, колективного обговорення. У подальшому, з набуттям досвіду, вони можуть переходити до більш самостійних і творчих форм роботи.

Особливо важливою є організація уроків таким чином, щоб учні могли не лише опанувати базові технічні навички, а й розвивати креативність та самовираження. Вчитель повинен приділяти увагу формуванню умінь, необхідних для роботи з різними програмами: запуск і завершення роботи програми, робота з файлами, пошук необхідних ресурсів, опрацювання інтерфейсу, створення графічних та текстових документів. Ці навички є базою для подальшої проєктної діяльності, а використання методу проєктів забезпечує їх засвоєння на практичному рівні [11, с. 52].

Наприклад, при вивченні теми *«Текстовий редактор»* вчитель може запропонувати проєкти *«Моя персональна сторінка»* або *«Учнівська міні-газета»*. Виконання таких проєктів вимагає від учнів не лише практичних навичок форматування тексту та роботи з таблицями, зображеннями, діаграмами, стилями, колонками та заголовками, а й здатності поєднувати ці навички у єдиний інформаційний продукт. Учасники проєкту аналізують приклади, формулюють власні ідеї щодо структури роботи, створюють дизайн

документа і готують його для презентації. В результаті учні не лише засвоюють правила роботи з текстовим редактором, а й отримують можливість проявити власну творчість, навчитися планувати роботу та оцінювати результат.

Для візуалізації та демонстрації результатів роботи можна використовувати мультимедійний проєктор або інтерактивну дошку, що дозволяє ознайомити всіх учнів із прикладами оформлення документів, презентацій або графічних матеріалів. Вчитель демонструє приклади готових робіт, пояснює логіку структури файлів, показує варіанти використання шаблонів, стилів, колірних рішень, діаграм та таблиць, а також роздруковані версії робіт. Такий підхід допомагає учням усвідомити можливості програмного забезпечення та розвиває практичні навички використання цифрових інструментів для реалізації творчих задумів.

Важливим педагогічним завданням є створення сприятливих умов для виконання проєктів: наявність технічного забезпечення (комп'ютери, доступ до мережі Інтернет, програмні середовища), чітке дозування навчального матеріалу, розподіл обов'язків між учасниками, підтримка емоційно-позитивного клімату в групі.

Отже, метод проєктів стимулює учнів вирішувати проблеми, які потребують певної суми знань, розвиває критичне мислення; формує навички роботи з інформацією (учні добирають потрібну інформацію, аналізують її, систематизують); допомагає вирішувати пізнавальні і творчі завдання у співпраці, де діти виконують різноманітні ролі.

У практиці початкової школи проєктна діяльність може бути організована у різних формах залежно від мети, змісту та рівня підготовленості учнів. Найпоширенішими є такі **форми організації навчальних проєктів** [18, с. 103]:

1. Індивідуальні проєкти

Кожен учень самостійно працює над власним завданням, обираючи тему відповідно до своїх інтересів (наприклад, створення власної презентації «Мое

улюблене місто» або малюнка у графічному редакторі). Такі проекти дозволяють дитині проявити індивідуальність, самостійність і креативність.

2. Парні проекти

Два учні спільно виконують завдання, розподіляючи ролі (наприклад, один відповідає за пошук інформації, інший — за оформлення результату). Ця форма сприяє формуванню навичок співпраці, комунікації, взаємодопомоги.

3. Групові проекти

Участь кількох учнів у спільному проекті дає змогу кожному внести свій внесок, об'єднати зусилля, обговорити ідеї. Групові проекти особливо ефективні для розвитку соціальної компетентності, уміння слухати інших, аргументувати свою позицію, знаходити спільні рішення.

4. Колективні (класні) проекти

Усі учні класу беруть участь у створенні спільного продукту — наприклад, шкільного електронного журналу, відеоролика до свята, інтерактивної презентації про школу або екологічного плаката. Такі проекти сприяють формуванню єдності, корпоративного духу, почуття причетності до спільної справи.

5. Міжпредметні проекти

На уроках інформатики доцільно реалізовувати проекти, що інтегрують знання з інших предметів — математики, української мови, природознавства, мистецтва (наприклад, створення електронної казки, презентації на тему «Пори року», інфографіки про природні явища). Це допомагає дітям усвідомити практичну цінність здобутих знань та розвиває гнучкість мислення.

Для досягнення максимального ефекту у розвитку творчих здібностей учнів під час проектної діяльності на уроках інформатики недостатньо лише правильно обрати тему проекту та визначити форму його виконання. Необхідним є також використання спеціально підібраних *методичних прийомів*, які сприяють активізації пізнавальної діяльності, стимулюють

креативне мислення, допомагають учням реалізувати власні ідеї та ефективно взаємодіяти з однокласниками.

Для ефективного розвитку творчих здібностей рекомендується застосовувати такі **методичні прийоми** під час проведення проєктів [17, с. 43]:

1. *Мозковий штурм*. На етапі постановки проблеми або вибору теми проєкту учні разом з учителем генерують ідеї, висувають припущення, пропонують можливі варіанти вирішення. Це формує вміння висловлювати власні думки, розвиває уяву та здатність до асоціативного мислення.
2. *Метод евристичних запитань*. Учитель стимулює дітей до самостійного пошуку нових знань, ставлячи запитання типу «Що буде, якщо...?», «Як можна інакше...?», «Чому саме так?». Такий підхід формує аналітичні й дослідницькі навички.
3. *Метод творчих завдань*. Використання завдань з відкритим кінцем, наприклад: «Створи власного героя у програмі Scratch», «Змодельюй гру, у якій треба врятувати тварину», — спонукає дітей до самостійного прийняття рішень і реалізації творчих ідей.
4. *Метод візуалізації*. Залучення візуальних схем, інтерактивних карт, графічних редакторів допомагає учням унаочнити результати своєї роботи та краще розуміти процес створення проєкту.
5. *Ігрове проєктування*. Молодші школярі охоче беруть участь у проєктах, пов'язаних з грою. Це можуть бути навчальні квести, створення власних персонажів, віртуальних подорожей, мініанімацій. Така форма діяльності підтримує інтерес і знижує емоційну напругу.
6. *Рефлексивні прийоми*. Після завершення проєкту учні разом обговорюють, що вдалося, які труднощі виникли, що можна зробити краще. Це сприяє усвідомленню власних досягнень і формує позитивну самооцінку.

Використання проєктної діяльності на уроках інформатики дозволяє здійснити інтеграцію знань із різних предметів, що сприяє формуванню цілісного уявлення про світ і зв'язків між різними галузями знань. Учні мають змогу бачити практичну користь навчального матеріалу, відчувати власну значущість та досягнення, що стимулює внутрішню мотивацію до навчання і підвищує зацікавленість предметом.

Особливої уваги в початковій школі потребує завершальний етап проєктної діяльності - презентація проєкту (захист). Для цього учні повинні вміти здійснювати самоаналіз проєкту та оцінювати процес проєктування за допомогою запитань. Їм також потрібна допомога в підготовці презентації. Захист проєкту - це завершальний етап роботи над проєктом, на якому учні звітують про свою роботу [41, с. 19].

Для ефективної роботи з методом проєктів необхідно дотримуватися певних *етапів роботи над проєктом*, які включають: 1) Початок виконання (визначення теми, уточнення цілей); 2) Планування (аналіз проблеми, визначення джерел інформації, постановка завдань і вибір критеріїв оцінки результатів); 3) Прийняття рішення (збір і уточнення інформації, вибір оптимального варіанту, уточнення планів діяльності); 4) Виконання (проведення дослідження, оформлення матеріалів для презентації); 5) Оцінка результатів (аналіз виконання проєкту, досягнутих результатів); 6) Захист проєкту (публічна презентація проєкту) [23, с. 7].

Учитель початкової школи на всіх етапах виконання проєкту повинен брати активну участь з усім класом, він повинен виступати в ролі помічника. Освітнє середовище має бути так створено, щоб учитель консультуючи школярів, не вказував на їхні помилки, а навпаки ставив різні запитання підводячи учні до правильного вирішення завдання. Також він має мотивувати учні до роботи, спостерігати за учнями, що дасть йому можливість належно оцінити виконувану роботу.

Отже, ефективність проєктної діяльності на уроках інформатики значною мірою залежить не лише від правильно обраних форм і прийомів роботи, а й

від методичної організації освітнього процесу. Вчитель має створити такі умови, за яких учні відчуватимуть інтерес, мотивацію до дослідження, бажання творити та вдосконалювати власні результати. Саме тому важливо дотримуватися певних *методичних рекомендацій*, які забезпечать системність, результативність та педагогічну доцільність реалізації проєктної діяльності на уроках інформатики в початковій школі.

Сформулюємо деякі *методичні рекомендації для успішної організації проєктної діяльності в початковій школі*:

1. Теми проєктів повинні бути цікаві, зрозумілі та близькі до досвіду учнів.
2. Забезпечити поступовий перехід від керованої діяльності до самостійної роботи.
3. Використовувати міжпредметну інтеграцію, щоб учні бачили практичне застосування знань.
4. Забезпечити доступність цифрових інструментів, таких як текстові редактори, графічні програми, платформи Scratch, Code.org, Canva.
5. Створювати умови для прояву індивідуальності, творчості та самовираження кожного учня.
6. Використовувати демонстрації готових прикладів та презентацій для пояснення структури та оформлення робіт.
7. Заохочувати обговорення результатів та позитивну взаємну оцінку серед учнів.

Дотримуючись цих методичних порад, вчителі зможуть успішно впроваджувати метод проєктів на уроках інформатики в початковій школі, сприяючи розвитку творчих та пізнавальних здібностей учнів.

Таким чином, ефективна організація проєктної діяльності на уроках інформатики потребує ретельного планування, педагогічної гнучкості та творчого підходу з боку вчителя. Завдяки використанню сучасних цифрових інструментів, інтеграції ігрових та дослідницьких методів, підтримці мотивації і позитивного емоційного фону, проєктна діяльність стає не лише способом засвоєння знань, а й могутнім засобом розвитку творчого потенціалу

молодших школярів. Вона формує особистість, здатну мислити нестандартно, приймати оригінальні рішення та виявляти ініціативу — тобто ті якості, які є необхідними для успішної адаптації в сучасному інформаційному суспільстві.

2.3 Організація експериментального дослідження та обробка його результату

Експериментальна робота по дослідженню впливу проєктної діяльності на розвиток творчих здібностей у молодших школярів здійснювалася в Лисятицькому ліцеї Стрийської міської ради Стрийського району Львівської області, де проходила педагогічна практика.

Мета експерименту полягала у перевірці ефективності застосування проєктної діяльності як педагогічного засобу розвитку творчих здібностей учнів у процесі навчання інформатики в початкових класах.

Відповідно до мети експериментального дослідження ми сформулювали наступні **завдання**:

1. Визначити початковий рівень розвитку творчих здібностей молодших школярів.
2. Розробити і впровадити систему навчальних проєктів, спрямованих на формування творчих умінь.
3. Перевірити динаміку змін у рівнях творчої активності учнів після впровадження методики.
4. Провести кількісну та якісну обробку отриманих результатів для визначення ефективності експериментальної методики.

Педагогічне дослідження проводилося у три основні етапи: констатувальний, формувальний та контрольний. У ньому брали участь учні 3-А класу (експериментальний) та 3-Б класу (контрольний). Експериментальний клас навчався за методикою розвитку творчих здібностей із

використанням проєктної діяльності на уроках інформатики, а контрольний – за традиційною програмою.

Констатувальний етап мав на меті визначити вихідний рівень сформованості творчих здібностей учнів початкової школи під час вивчення інформатики. На цьому етапі було проведено спостереження за навчальною діяльністю школярів, аналіз виконання ними творчих завдань, а також анкетування вчителів з метою з'ясування їхнього бачення стану розвитку творчих умінь учнів.

Під час дослідження увага зосереджувалася на таких показниках творчих здібностей: уміння висловлювати оригінальні ідеї, здатність до самостійного пошуку рішень, уява, гнучкість мислення, ініціативність та вміння співпрацювати у групі.

Для оцінювання рівнів розвитку творчих здібностей використовувалися **критерії** [30, с. 8]:

1. *Мотиваційний* – інтерес до навчальної діяльності, прагнення до створення нового продукту, позитивне ставлення до виконання творчих завдань.

2. *Когнітивний* – наявність знань, що дозволяють учням творчо застосовувати інформаційні технології, уміння бачити проблему, формулювати ідеї, пропонувати різні варіанти розв'язку.

3. *Емоційно-вольовий* – прояв самостійності, наполегливості, здатності доводити розпочату справу до кінця, уміння працювати в команді.

На основі цих критеріїв визначалися три **рівні розвитку творчих здібностей**:

Високий рівень — учень активно проявляє ініціативу, пропонує оригінальні рішення, виявляє інтерес до складних творчих завдань, володіє достатнім рівнем знань і навичок для самостійного виконання проєктів.

Середній рівень — учень проявляє інтерес до творчої діяльності, але потребує допомоги вчителя у постановці цілей, пошуку ідей, організації

роботи. Іноді демонструє нестандартні рішення, але не завжди доводить їх до завершення.

Низький рівень — учень виконує завдання переважно за зразком, проявляє слабку зацікавленість у творчих видах діяльності, уникає самостійних рішень.

Діагностика проводилася за допомогою спостереження, аналізу дитячих робіт і спеціально розроблених завдань, що передбачали елементи творчості (створення простих презентацій, малюнків у графічному редакторі, придумування власних історій за зображеннями тощо).

Результати констатувального етапу показали, що більшість учнів мають середній або низький рівень сформованості творчих здібностей учнів (*Таблиця 1*),

Таблиця 1.

Рівень сформованості творчих здібностей учнів на констатувальному етапі експерименту

Рівень сформованості творчих здібностей	Експериментальний клас (%)	Контрольний клас (%)
Високий	12	14
Середній	46	44
Низький	42	42

Отримані результати засвідчують, що рівень розвитку творчих здібностей у більшості молодших школярів є недостатнім. Це зумовлює потребу в пошуку ефективних методичних підходів, зокрема використання проєктної діяльності, яка сприятиме розвитку творчого потеніалу, активізації мислення, уяви, самостійності та ініціативності дітей у процесі навчання інформатики.

Формувальний етап педагогічного експерименту був спрямований на перевірку ефективності запропонованої методики розвитку творчих здібностей молодших школярів у процесі вивчення інформатики шляхом використання проєктної діяльності. Основною метою цього етапу стало не лише формування у дітей елементарних знань і навичок з інформатики, а й розвиток таких

якостей, як креативність, самостійність, ініціативність, уміння мислити нестандартно, аргументувати власну думку та працювати в команді.

Під час формувального етапу використовувалися різноманітні методичні прийоми, форми та засоби навчання, які забезпечували залучення учнів до активної пізнавальної та творчої діяльності. Головним акцентом було використання методу проєктів, що передбачав виконання учнями практично-орієнтованих завдань, створення власних інформаційних продуктів (презентацій, малюнків, простих навчальних ігор, логічних схем тощо) та представлення результатів своєї роботи перед класом.

Робота проводилася у кілька послідовних етапів:

1. *Підготовчий етап.* Учні знайомилися з поняттям «проєкт», його структурою та вимогами до оформлення. Вчитель допомагав визначити тему проєкту, враховуючи вікові особливості дітей, їхні інтереси та навчальні можливості. На цьому етапі учні формулювали мету, завдання, план дій і визначали засоби, за допомогою яких буде реалізовано задум.

2. *Основний етап.* Учні безпосередньо працювали над виконанням своїх проєктів. Залежно від складності завдання робота проводилася індивідуально, у парах або малих групах. Під час цього процесу вчитель виступав у ролі консультанта, допомагаючи учням долати труднощі, заохочуючи їх до пошуку власних рішень. Особлива увага приділялася розвитку вмінь користуватися комп'ютерними програмами, створювати презентації, малюнки, схеми, логічні алгоритми.

3. *Заключний етап.* Учні презентували свої проєкти, обговорювали результати, висловлювали власні думки та оцінювали роботу однокласників. Така форма діяльності сприяла розвитку комунікативних умінь, уміння аргументовано висловлювати свою позицію, а також формувала почуття відповідальності за спільну справу.

Для підтримки творчої активності школярів використовувалися такі методичні прийоми: навчальні ігри, евристичні бесіди, робота в парах, обговорення проблемних ситуацій, створення колективних проєктів.

Наведемо приклади **міні-проектів з інформатики**, які були використані в експериментальному класі з метою розвитку творчих здібностей молодших школярів під час формувального етапу педагогічного експерименту. Ці проекти підбиралися з урахуванням вікових особливостей дітей, навчальних тем і рівня володіння цифровими технологіями.

1. Проект «Мій улюблений казковий герой»

Тема уроку: Робота в графічному редакторі.

Мета: Розвиток уяви, художньої фантазії, навичок роботи з графічними інструментами.

Суть проекту: Учні створювали власне зображення улюбленого казкового персонажа в програмі Paint або Tux Paint, використовуючи інструменти малювання, заливки, фігури та палітру кольорів.

Елементи творчості: Діти не лише малювали, а й вигадували коротку історію про свого героя, а потім представляли роботу у вигляді невеликої електронної презентації або усного коментаря.

2. Проект «Моя школа у майбутньому»

Тема уроку: Створення презентацій.

Мета: Розвиток креативного мислення, уміння прогнозувати, планувати, презентувати власні ідеї.

Суть проекту: Учні в групах створювали слайд-презентації у PowerPoint або Google Slides, у яких демонстрували, якою вони уявляють школу через 20–30 років. Вони додавали малюнки, фотографії, короткі тексти, схеми.

Елементи творчості: Самостійний добір зображень і текстів, придумування оригінальних ідей (наприклад, «розумний клас», «літаючі парти», «електронні підручники»).

3. Проект “Безпечний Інтернет для дітей”

Тема уроку: Інформаційна безпека.

Мета: Формування навичок критичного мислення, аналізу інформації, розвиток комунікативних і творчих умінь.

Суть проєкту: Учні створювали інформаційний плакат або електронну листівку у графічному редакторі або в середовищі Canva, де пояснювали правила безпечної поведінки в Інтернеті.

Елементи творчості: Використання власних ідей у дизайні, добір ілюстрацій, створення власних гасел чи правил («Не відкривай підозрілі посилання», «Твій пароль — це твоя таємниця» тощо).

4. Проєкт «Комп'ютер і природа»

Тема уроку: Використання комп'ютера у житті людини.

Мета: Формування екологічного мислення, вміння бачити зв'язок між технологіями і природою.

Суть проєкту: Учні збирали інформацію про те, як комп'ютери можуть допомагати охороняти довкілля (наприклад, економія паперу, використання цифрових карт замість друкованих). Потім створювали інтерактивний плакат або коротке повідомлення з ілюстраціями.

Елементи творчості: Добір прикладів, власні пропозиції щодо “зелених” технологій, створення авторських зображень.

5. Проєкт «Календар погоди»

Тема: Таблиці в текстовому редакторі або електронні таблиці (ознайомлення).

Мета: Навчити використовувати таблиці для подання даних, розвивати увагу і послідовність дій.

Суть проєкту: Учні створюють у Word таблицю на 7 днів і щодня вносять інформацію про погоду, вставляючи символи (сонце, дощ, хмари). Потім оформлюють звіт із короткими висновками.

Елементи творчості: оформлення таблиці, використання символів, створення підписів та шаблонів.

6. Проєкт «Моя перша комп'ютерна гра» (4 клас)

Тема уроку: Візуальне програмування у середовищі Scratch.

Мета: Розвиток логічного, алгоритмічного і творчого мислення.

Суть проєкту: Учні створювали найпростішу гру у Scratch — наприклад, «Збери фрукти», «Піймай м'яч», «Кіт і мишка». Вони обирали спрайти, задавали рух, визначали правила гри.

Елементи творчості: Створення сюжету, підбір фону, героїв, власних анімаційних ефектів.

7. Проєкт «Мандрівка у світ професій»

Тема: Використання комп'ютера в різних сферах діяльності.

Мета: Ознайомити учнів із професіями, пов'язаними з інформаційними технологіями.

Суть проєкту: Учні шукали інформацію (з допомогою вчителя) про професії — програміста, дизайнера, інженера, а потім створювали коротку презентацію або інфографіку з описом кожної професії.

Елементи творчості: створення ілюстрацій, добір цікавих фактів, придумування «професії майбутнього».

Зазначені міні-проєкти дозволили учням поєднати навчання з творчістю, розвивати інформаційно-комунікаційні компетентності, вчитися планувати, презентувати, співпрацювати. Усі проєкти мали практичну й емоційну значущість для дітей, що сприяло зростанню їхньої мотивації до навчання та розвитку креативності.

Слід зазначити, що під час проведення проєктної діяльності на уроках, молодші школярі були ініціативними та відповідальними, у них з'явився інтерес до вивчення інформатики. Вони активно готувалися до проєкту, використовуючи уже набуті знання на практиці. Проєктна діяльність є однією із форм формування пізнавального інтересу молодшого школяра.

У той же час, у контрольному класі заняття проводилися за традиційною методикою.

Метою *контрольного етапу* експерименту було перевірити динаміку змін у рівнях сформованості творчих здібностей школярів, порівняти результати з тими, що були отримані на констатувальному етапі, а також визначити

ефективність використаних методичних прийомів і форм організації проєктної діяльності.

Після завершення формувального етапу в експериментальному та контрольному класах знову проводилося діагностування рівнів розвитку творчих здібностей учнів. Для цього використовувалися ті самі методики, що й під час констатувального етапу, аби забезпечити об'єктивність та порівнюваність результатів.

Порівняльний аналіз результатів засвідчив, що в експериментальному класі, де активно впроваджувалася проєктна діяльність, спостерігається значне зростання кількості учнів із високим рівнем творчих здібностей (на 26% порівняно з початком експерименту). Водночас зменшилася частка дітей із низьким рівнем розвитку творчості, що свідчить про позитивну динаміку. У контрольному класі, де навчальний процес здійснювався за традиційною методикою, зміни були незначними (Таблиця 2).

Таблиця 2.

Рівень сформованості творчих здібностей учнів на контрольному етапі експерименту

Рівень сформованості творчих здібностей	Експериментальний клас (%)	Контрольний клас (%)
Високий	38	18
Середній	50	47
Низький	12	35

Під час контрольного етапу також проводилося анкетування та спостереження, що дало змогу визначити рівень задоволеності учнів навчальним процесом, їхній інтерес до проєктної діяльності, бажання створювати нові продукти в цифровому середовищі. Учні експериментального класу частіше відзначали, що їм цікаво працювати з комп'ютером, розробляти презентації, малюнки, електронні листівки, брати участь у групових міні-проєктах.

Отримані результати підтвердили ефективність розробленої методики організації проєктної діяльності на уроках інформатики. Вона сприяє формуванню в молодших школярів навичок пошукової, дослідницької та творчої роботи, розвитку вміння мислити нестандартно, аргументувати власну позицію, працювати в команді.

Отже, контрольний етап експерименту засвідчив, що впровадження проєктної діяльності в освітній процес початкової школи є ефективним засобом розвитку творчих здібностей учнів. Учні, які брали участь у проєктах, виявили вищий рівень самостійності, ініціативності, комунікабельності та мотивації до навчання. Результати експерименту підтвердили, що систематичне використання методу проєктів на уроках інформатики сприяє розвитку творчих здібностей молодших школярів, стимулює інтерес до навчання та формує активну пізнавальну позицію дитини, що відповідає сучасним вимогам Нової української школи.

ВИСНОВКИ

У сучасних умовах реформування освіти та впровадження Концепції Нової української школи особливої актуальності набуває проблема розвитку творчої особистості молодшого школяра. Суспільство потребує покоління, здатного мислити нестандартно, приймати самостійні рішення, генерувати нові ідеї та творчо застосовувати знання у практичних ситуаціях. У цьому контексті розвиток творчих здібностей учнів початкової школи стає не лише важливим напрямом педагогічної роботи, а й необхідною умовою формування компетентного, активного, мислячого громадянина [19].

Проведене дослідження було спрямоване на теоретичне обґрунтування, розроблення та експериментальну перевірку ефективності використання проєктної діяльності на уроках інформатики як засобу розвитку творчих здібностей учнів початкової школи. В основу дослідження покладено ідею про те, що саме інформатика — завдяки своїй інтегративній природі, діяльнісному підходу та використанню цифрових технологій — створює широкі можливості для реалізації творчого потенціалу молодших школярів.

У ході дослідження з'ясовано, що розвиток творчих здібностей є одним із ключових завдань сучасної початкової освіти, оскільки саме в молодшому шкільному віці закладаються основи креативного мислення, самостійності, ініціативності та вміння нестандартно підходити до розв'язання навчальних і життєвих завдань. *Творчі здібності* учнів розглянуто як комплекс індивідуально-психологічних якостей, що забезпечують здатність дитини створювати нове, оригінальне, здійснювати пошук власних рішень і проявляти самостійність у пізнавальній діяльності.

Обґрунтовано, що інформатика в початковій школі має значний потенціал для розвитку творчих здібностей, оскільки поєднує логічне мислення, дослідницьку активність і творче самовираження учнів. Завдяки роботі з цифровими технологіями, мультимедійними інструментами та програмами для створення власних продуктів (малюнків, презентацій, анімацій, міні-проєктів)

учні отримують можливість не лише опанувати інформаційні компетентності, а й розвивати уяву, фантазію, гнучкість мислення та здатність до експериментування.

Визначено, що одним із найефективніших засобів розвитку творчості є метод проєктів, який забезпечує поєднання теоретичних знань і практичної діяльності, сприяє формуванню в учнів пізнавальної самостійності, комунікативних умінь і навичок співпраці. Проєктна діяльність на уроках інформатики сприяє розвитку ключових компетентностей молодших школярів, формує дослідницький стиль мислення, уміння ставити цілі, планувати, аналізувати результати та презентувати власні ідеї.

У процесі дослідження *проаналізовано* психолого-педагогічні передумови розвитку творчих здібностей молодших школярів, *встановлено*, що ефективність цього процесу значною мірою залежить від організації навчального середовища, педагогічної взаємодії та вибору методів і прийомів роботи. Особливу роль відіграє створення ситуації успіху, підтримка ініціативи, заохочення до творчого пошуку, надання свободи вибору у виконанні завдань.

Розроблено й апробовано методику організації проєктної діяльності на уроках інформатики, спрямовану на стимулювання творчих здібностей молодших школярів. У межах експериментального дослідження *доведено*, що систематичне застосування проєктних технологій у навчанні сприяє підвищенню рівня самостійності, критичного мислення, комунікабельності та творчої активності учнів. Порівняльний аналіз результатів констатувального та контрольного етапів експерименту підтвердив ефективність впровадженої методики: кількість учнів із високим рівнем розвитку творчих здібностей значно зросла, зменшилася частка дітей із низьким рівнем показників.

Таким чином, у роботі *обґрунтовано* положення про те, що проєктна діяльність на уроках інформатики є потужним засобом розвитку творчих здібностей учнів початкової школи, оскільки забезпечує поєднання пізнавальної, практичної та емоційної складових навчального процесу. Вона створює умови для самовираження, ініціативи, співпраці, формує у школярів

позитивне ставлення до навчання, сприяє розвитку критичного та креативного мислення.

Отже, результати дослідження доводять, що системне впровадження проєктних технологій у процес навчання інформатики у початковій школі є ефективним педагогічним засобом розвитку творчої особистості дитини, що відповідає вимогам Нової української школи та сучасним тенденціям цифрової освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Байняшкіна О.Є. Метод проєктів як засіб ефективного та якісного навчання молодших школярів. *Початкове навчання та виховання*. 2013. № 30. С. 23–30.
2. Беліменко Л. Актуальність та значущість проєктної діяльності. *Початкова школа*. 2011. №6. С. 38–39.
3. Біла І. М. Психологія дитячої творчості. Київ: Фенікс, 2014. 136с.
4. Буравська І. Проєктні технології в школі. Застосування методу проєктів. *Директор школи*. 2016. № 48. С. 3-4.
5. Буцяк М.О., Мойко О.С. Використання проєктних методів у навчанні інформатики як чинник розвитку творчих здібностей молодших школярів. *Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Євразії: матеріали XXII Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (31 жовтня 2025 року)*. м. Переяслав, С. 47-49.
6. Василець Я. Є. Організація проєктної діяльності учнів в умовах дистанційного навчання. Матеріали третього міжнародного симпозіуму «Освіта і здоров'я підростаючого покоління» : зб. наук. праць в 2-х частинах / за ред. Страшка С. В. Вип. 3. Ч. 1. К.: Алатон, 2021. С 137-139.
7. Ващенко О. Метод проєктів і кооперативне навчання як засіб оптимізації вищої освіти. *Початкове навчання*. 2013. №1. С.35–37.
8. Волковська Т. Проектування як метод особистісно орієнтованого навчання. *Початкова школа*. 2006. №40. С. 9-10.
9. Гладун М.А. Критерії добору електронних освітніх ресурсів під час вивчення інформатики в початковій школі. *Інформатика та інформаційні технології в навчальних закладах*. 2015. № 2 – 3. С. 50 – 56.
10. Державний стандарт початкової освіти. Режим доступу: <http://dano.dp.ua/attachments/article/303/Державний%20стандарт%20початкової%20освіти.pdf>
11. Додусенко Н.О., Нетужилова І.В. Проєктна діяльність у початковій

школі. Х.: Вид. група «Основа», 2010. 223с.

12. Захарчук Н. Проєктні технології в початковій школі: шляхи розвитку творчої особистості. *Молодь і ринок*. 2014. №5 (112). С. 162-166.

13. Зеленська О. Використання інноваційних технологій на уроках у початковій школі. *Початкова школа*. 2013. № 15. С.47-48.

14. Зубрилін А. А. Цікаві завдання на уроках інформатики. *Інформатика в школі: Додаток до журналу «Інформатика і освіта»* 2004. № 5. С. 1-94.

15. Ізбаш С.С. Реалізація творчих проєктів у навчальному процесі сучасної школи. Мелітополь: Науковий вісник МДПУ. 2010. 125 с.

16. Кивлюк О. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в системі навчальних дисциплін початкової школи. *Початкова школа*. 2004. № 4. С. 23-28.

17. Князька В. Метод проєктів як засіб креативно-пізнавальної діяльності молодших школярів. *Початкова школа*. 2007. №5. С. 43–44.

18. Комар Т.В. Методологія проєктної діяльності: методологічний аспект. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій університету «Україна». 2013. № 2. С. 102–107.

19. Концепція Нової української школи [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf>

20. Коршунова О. В. Інформатика 2-4 класи: Навчально-методичний посібник. Х.: ФОП Співак Т. К., 2008. 368 с.

21. Коршунова О.В. Сходінки до інформатики: Підруч. для 3 класу загальноосвіт. навч. закл. К.: Генеза, 2014. 176 с.

22. Кульчицька О.І. Творчі здібності та особливості їх прояву в дитячому віці. *Обдарована дитина*. 2000. № 1. С. 10-15.

23. Лернер П. Проєктування як основний вид пізнавальної діяльності школярів. *Завуч*. 2003. № 7 (157). С. 6-8.

24. Логвін В. Метод проєктів у контексті сучасної освіти. *Завуч*. 2002. №26. С.4-8.

25. Мельнічук О.М. Розвиток навчальних можливостей дитини. *Початкове навчання та виховання*. 2004. № 17-18 Червень. С. 38-40.
26. Метод проектів: особливості застосування в початковій школі. Посіб. для вчителів початкових класів, слухачів курсів підвищення кваліфікації, студентів педагогічних факультетів вищих навчальних закладів. Видавництво Київського міського педагогічного університету імені Б.Д.Грінченка. 2009. 42 с.
27. Міщенко Н. І. Розвиток творчого потенціалу молодших школярів засобами інноваційних технологій. *Таврійський вісник освіти*. 2017. №1. С. 138–144.
28. Мойсеюк Н.Є Педагогіка. Навчальний посібник. 5-е видання, доповнене і перероблене. К., 2007. С. 293–299.
29. Моляко В. О. Здібності, творчість, обдарованість: теорія, методика, результати досліджень. Житомир : Видавництво ПП «Рута», 2007. 319 с.
30. Моляко В. О. Психологічна проблема творчого потенціалу. Актуальні проблеми психології. Проблеми психології творчості та обдарованості: збірник наукових праць. Житомир, 2007. С. 6-13.
31. Моляко В.О. Концепція виховання творчої особистості. Київ : Рад. школа, 1999. 62 с.
32. Пометун О. І., Пироженко Л. В. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: Наук. метод. посіб. К. : Видавництво А.С.К., 2004. 192с.
33. Рівкінд Ф.М., Ломаковська Г.В., Колесніков С.Я., Ривкінд Й.Я. Сходінки до інформатики. Експериментальний підручник для 2 класу загальноосвітніх навчальних закладів. К.: АДЕФ-Україна, 2002. 64 с.
34. Савченко О. Я. Розвиток творчої діяльності учнів на уроках літературного читання. *Початкова школа*. 2016. № 8. С. 10-15.
35. Савченко О.Я. Дидактика початкової школи: Підручник для студентів педагогічних факультетів. К.: Генеза, 2004. 368 с.
36. Савченко О.Я. Методика використання інформаційних технологій у початковій школі. Режим доступу: <https://ivanisovainfo.files.wordpress.com>.

37. Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія : навчальний посібник. К. : Академвидав, 2005. 360 с.
38. Сисоєва С. О. Творчий розвиток учнів у контексті особистісно орієнтованого навчання. *Гуманітарні науки*. 2001. № 1. С. 110-118.
39. Співаковський О.В. Нові інформаційні технології і початкова освіта. *Початкова школа*. 1997. №4. С 48-49.
40. Сухомлинський В. Сто порад учителеві. Київ: Радянська школа, 1988. 304 с.
41. Тягло О. В., Цимбал П. В. Проєктні технології: особливості впровадження у початковій школі Початкове навчання та виховання Х. : Вид. група «Основа», 2008. № 19–21. С.17-22.
42. Фіцула М.М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. К.: Академвидав, 2002. 528 с.